

Vergeten is ballingschap

Kerkdienst in de Christus Triumfatorkerk

zondag 5 oktober 2025, Israëlzondag, dienst van Schrift en Tafel

Voorganger: ds. Jaap van den Akker

Lezing: Deuteronomium 32: 1-18 en 36-39

KOMEN

- Welkomstwoord
- Aanvangslied 'Groot is uw trouw, o Heer' (Lied 885)
- Moment van Stilte
- Begroeting en bemoediging
- Psalm van de zondag: Psalm 119: 1 en 3
- Kyriëgebed
- Glorialied 'Lof zij de Heer, de almachtige koning der ere' (Lied 868: 1 en 2)

WOORD

- Met de kinderen
Gebod
Gesprek: Door de wereld gaat een woord
Lied: Door de wereld gaat een woord (Lied 802:1, 3 en 4)
- Lezing: Deuteronomium 32: 1-18 en 36-39
- Lied: 'Gij hebt met groot geduld' (Tussentijds 91: 1, 2 en 3)
- Preek

'Leen mij uw oor, hemel, nu ik ga spreken, luister, aarde, naar wat ik zeggen zal.

Mozes staat daar nog steeds. Op die steen aan de oever van de Jordaan.

Veertig jaar is hij met het volk van Israël op stap geweest. Veertig jaar heeft hij - om moedeloos van te worden - geprobeerd om van die slaven uit Egypte een vrij en verantwoordelijk volk te maken.

Gods eerstgeboren zoon.

En nu, nu is het zover. Ze gaan de woestijn uit. Ze trekken het Land van Melk en Honig in.

Het moet maar. Een generatie, een mensenleven ligt er nu tussen die Hebreërs die uit Egypte trokken en het volk dat God heeft uitgekozen om zijn boodschap aan de wereld duidelijk te maken. Het volk dat het mag gaan proberen in dat stukje paradijs op aarde. Als waren ze Adam en Eva opnieuw.

Mozes sluit zijn hoofdstukken lange toespraak, zijn preek, zijn Troonrede voor dat land aan de overkant, af met een lied. Nog deze zelfde dag zal hij de berg Nebo opgaan. Daar zal hij Beloofde Land in de verste zien liggen aan de overkant, zonder het ooit te betreden. Daar zal hij door God worden opgenomen.

Dit lied gaat over Israël.

In dit lied geeft Mozes een samenvatting van zijn preek.

Maar hij begin met die ene zin:

'Leen mij uw oor, hemel, nu ik ga spreken, luister, aarde, naar wat ik zeggen zal.

Mozes zingt zijn lied tot dat groepje vrijgevochten slaven, maar het heeft universele betekenis.

Hij roept Hemel en Aarde tot zijn getuige.

Zijn lied is niet alleen voor Israël, het is voor heel de schepping. Mozes spreekt tegen Hemel en Aarde.

Want dat is de reikwijdte van het verhaal van Israël. Ooit is Abraham uit de volken gekozen door God om als voorbeeld te dienen voor alle bewoners van de aarde. Abraham was de vader allergelovigen hij liet een leven lang zien hoe God er is en hoe God er wil zijn voor zijn schepping. Uit Abraham is een volk gegroeid dat in de woestijn opnieuw deze God met die onuitsprekelijke naam leert kennen. Of in de woorden van Mozes: "God vond het in een dorre

woestijn, in een niemandsland vol van gevaar. Hij omringde het met zorg en met liefde, koesterde het als zijn oogappel. Zoals een arend zijn nest beschermt en boven zijn jongen zweeft, zo spreidde de HEER zijn vleugels uit en droeg zijn volk op zijn wieken.” En zo zijn deze Hebreeërs volk van God geworden. En ook voor hen geldt: dat zootje ongeregeld van ex-slaven is door God als voorbeeld voor alle volkeren op aarde gekozen om voor alle volkeren op aarde te laten zien hoe God de mensen en Zijn Schepping liefheeft en hoe wij die liefde moeten beantwoorden met verantwoordelijkheid, met rechtvaardigheid met liefde voor God en elkaar.

Als Mozes dat lied zingt in Deuteronomium 32 dan zingt hij dat voor die paar duizend mensen die staan te trappelen om een nieuw bestaan op te bouwen, maar over hun hoofden heen zingt Mozes dat lied ook voor ons. Mozes wéét hoe het zal gaan in het Beloofde Land. Mozes wéét hóe wij mensen zijn. God liefhebben en je naaste als jezelf - dat willen we wel, maar dat kunnen we helemaal niet. Mozes heeft gezien hoe het volk in de woestijn steeds weer in zijn oude fouten verviel en hij voelt op zijn klompen aan dat dat als hij zo meteen niet meer is, niet zal veranderen.

Of waarschijnlijker: de latere schrijvers van het boek Deuteronomium hebben Mozes deze woorden in de mond gelegd, omdat ze hebben gezien dat het aan alle kanten misging met het volk in het Beloofde Land. Dat is wat Mozes bezingt: “Het volk kwam in verzet, liep weg van zijn schepper. Ze brachten offers aan goden die geen goden zijn.”

Wat Mozes bezingt gebeurt. Het volk vergeet God te dienen in het Beloofde Land. Het vergeet dat het zelf ooit slaven was. Het vergeet dat er een heilige opdracht is om te zorgen voor de vreemdeling die in uw stede woont en de wees en de weduwe.

Het volk verspeelt zelfs het land dat ze van God gekregen hebben.

In het jaar 722 voor Christus wordt het koninkrijk Israël door de Assyriërs van de kaart geveegd. Het Tienstammenrijk houdt op te bestaan. Als het in de Bijbel al ooit over een natiestaat Israël is gegaan, dan houdt die in dat jaar op te bestaan – 2747 jaar geleden. Een kleine rest bleef over, in Juda en Jeruzalem. Tot ook dat kleine stukje Beloofd Land werd veroverd en vernietigd in 585 voor Christus door de Babyloniers.

Als het in de bijbel over Israël gaat dan gaat het dus bijna nooit over een natie, laat staan over de huidige staat Israël. Als het over Israël gaat, gaat het eerder over een *notie*. Een gedachte, een thema. Het gaat over het volk van God. De nakomelingen van Jacob die Israël mocht heten. Over mensen dus. Over zoekers en vinders die met veel vallen een beetje opstaan zoeken naar de weg die God, de enige God, de God van Israël met ze wil gaan. En *via* die notie van Israël, gaat het ook over ons. Omdat wij in het spoor van de Zoon van Israël, Jezus de Mesesias, ook met vallen en opstaan gaan - in datzelfde spoor.

En dat Beloofde Land – dat zou ook hier kunnen zijn. Als het ons lukt om in dat spoor te blijven. En het Beloofde Land kan echt Beloofd Land zijn.

En is er eigenlijk maar een manier waarop dat mogelijk is. Door te gedenken. Dat is waartoe Mozes heel zijn preek oproept: gedenk de Here God, Hij die u uit het diensthuis, uit het slavenhuis heeft geleid. Want tegenover gedenken staat vergeten. Als je vergeet hoe je zelf ooit slaaf was – ga je heersen. Als je vergeet hoe je zelf ooit niets had – ga je bezitten, als je vergeet hoe het God was die je elke dag een nieuwe toekomst geeft, ga je afgoden dienen.

Gedenken, dat is het verleden vruchtbaar maken voor de toekomst.

Mozes roept op tot gedenken. En zo wordt het volk en zo worden wij betrokken bij de weg van Gods bevrijdend handelen. Vergeten betekent je afwenden van deze God en zijn bevrijdende handelen, met alle gevolgen van dien.

Nu is het vandaag Israëlzondag.

Daarmee gedenken wij dat ons geloof zonder Israël niet zou bestaan.

Daarmee belijden wij dat Jezus Christus een zoon is van Israël, en daarmee spreken we uit dat we zonder de Tenach, de joodse bijbel, wij ons Nieuwe Testament niet kunnen begrijpen.

En daarmee belijden wij dat Israël ons voor gaat op de weg van bevrijding, uit de slavernij, door de verlatenheid van de woestijn, naar een land van belofte.

Die weg is als de weg van het leven. Een weg van bevrijding van alles dat ons weghoudt bij God. Soms alleen en verlaten en in het duister, maar altijd op weg naar het licht, naar een plek waar het goed is en altijd elkaar wijzend op lichtplekken in ons bestaan.

Het gaan op die weg geeft ook verantwoordelijkheid.

We moeten elkaar bij de leshouden.

Vergeten is Ballingschap en gedenken is verlossing. Het is een uitspraak, die wordt toegeschreven aan de joodse rabbi Baal Shem Tov en geeft aan hoe dat gaat. Wij mogen niet vergeten waartoe we in Europa in staat waren tussen 1933 en 1945. Hoe mensen om hun huidskleur of geloof of geaardheid vervolgd werden en gedood. En ja wij moeten daar elkaar op wijzen als dat opnieuw dreigt te gebeuren. Want vergeten of ontkennen En dat betekent ook dat we onze joodse geloofsbroeders en -zusters mogen aanspreken als zij vergeten. Hoe ze ooit slaven waren zonder land zonder toekomst.

Uiteindelijk gaat het lied van Mozes niet over met de vingers wijzen. Het gaat niet over politiek, of over volken en naties.

Uiteindelijk gaat het lied van Mozes over u, jou en mij. Over jouw geloof in God. Over hoe je in de bijbel, in het verhaal van Israël en in het verhaal van Jezus als zoon van Israël ontdekt hoe God deze wereld bedoeld heeft. Over hoe jij in jouw persoonlijke leven in dat licht mag leven. Met uitzicht op een beloofd land, het Koninkrijk van God, maar ook door naast je te kijken, want in het gezicht van je naaste loopt God met je mee.

Het gaat om leren van het verleden. Steeds is er de verleiding om het pad van de bevrijding te verlaten, in bijbeltaal: om andere goden overspelig achterna te lopen en ontrouw te worden aan het verbond. Om het op te geven en je te settelen, nog voordat het einddoel is bereikt. Als je gedenkt leer je van het verleden en herken je ze: de verleiding. De aanverachting. Je eigen traagheid en ongeloof en ben je er beter tegen opgewassen.

En als het jou niet lukt, is er vast iemand naast je, die je bij de les houdt en bij de hand neemt.

Dus kom, ga mee achter die God aan. Een wolk overdag en een vuurkolom in de nacht. Op weg naar zijn rijk. Zijn maaltijd staat gereed.

Amen

- Muzikaal intermezzo: lied van Mozes - Stef Bos

ANTWOORD

- Lied 'Er is een land van louter licht'(Lied 753: 1, 3, 5 en 6)

TAFEL

- Voorbeden
- Inzameling van de gaven
- Nodiging
- Tafelgebed (Dienstboek pag. 229-231), tijdens het Tafelgebed zinge we 'Heilig, heilig, heilig' (Lied 405: 1 en 3)
- Gezamenlijk gebeden Onze Vader
- Lied: 'Heilig, heilig, heilig' (Lied 405: 4)
- Breken van brood en schenken van de wijn
- Gemeenschap van brood en wijn
- Dankgebed

GAAN

- Slotlied 'Grote God, wij loven u' (Lied 413: 1 en 3)
- Zegen